“ЛИМИТЭД ЭКО ПРОТЕКТ” ХХК
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЭРГЭЖЛИЙН БАЙГУУЛЛАГА

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ХҮРТЭЭМЖИЙГ САЙЖРУУЛАХ ТӨСӨЛ “ХАН-УУЛ ДҮҮРГИЙН НЭГДСЭН ЭМНЭЛЭГ” БАРИХ ТӨСЛИЙН 2024 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хаяг: Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг 7-р хороо 11-р хороолол
Их тойруу 82, Одкон холдинг 309а тоот
Утас: 99296506

2024 ОН

АГУУЛГА

НЭГ. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА 4

1.1 Төслийн ерөнхий мэдээлэл 5

1.2 Төслийн байршил 5

1.3 Төслийн хүчин чадал 7

ХОЁР. ТӨСЛИЙН ТАЛБАЙ, ТҮҮНИЙ ОРЧНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ 11

2.1 Уур амьсгал 11

2.2 Геологийн тогтоц ба геоморфологи 11

2.3 Гадаргын ус 12

2.4 Газрын доорх ус 13

2.5 Хөрсөн бүрхэвч 14

2.6 Ургамлан бүрхэвч 15

2.7 Амьтан 15

2.8 Тусгай хамгаалалттай газар нутаг 15

2.9 Нийгэм эдийн засаг 17

ГУРАВ. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ 18

3.1 Агаарын чанарт нөлөөлөх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл 18

3.2 Усны нөөц, чанарт гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл 18

3.3 Хөрсөн бүрхэвчид учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл 18

3.4 Ургамлын аймаг, ургамлан нөмрөгт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл 18

3.5 Амьтны аймагт нөлөөлөх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл 19

3.6 Нийгэмд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл 19

3.7 Удирдлага зохион байгуулалтын хүрээнд авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ 19

3.8 Хөдөлмөр аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн зөвлөмж 20

ДӨРӨВ. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ 21

ТАВ. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ 22

ЗУРГАА. ОРЧНЫ ТОХИЖИЛТ, ЦЭЦЭРЛЭГЖҮҮЛЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ 28

ДОЛОО. ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ 29

НАЙМ. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ 33

ЁС. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ 33

АРАВ. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР 35

АРВАН НЭГ. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ 36

АРВАНХОЁР. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН

ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСЭД ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ 38

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1. Төслийн мэдээлэл 5
Хүснэгт 2.Төслийн координат 5
Хүснэгт 3. 2024 онд хийгдэх ажил 7
Хүснэгт 4. Төсөлд ашиглаглах техник 7
Хүснэгт 5. Төслийн талбайд ажиллах ажилчдын мэдээлэл 7
Хүснэгт 6. Байгаль орчны менежментийн нэгдсэн зардал 21
Хүснэгт 7. Төслийн сөрөг нөлөөллийг бууруулах төлөвлөгөө 22
Хүснэгт 8.Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө 29
Хүснэгт 9. Түүх соёл өвийг хамгаалах төлөвлөгөө 33
Хүснэгт 10. Төслийн хог хаягдлын төлөвлөгөө 33
Хүснэгт 11. Төслийн орчны хяналт шинжилгээ хийх төлөвлөгөө 35
Хүснэгт 12. Төслийн удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө 36
Хүснэгт 13. Төслийн нөлөөллийн бүсэд оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө....................38

ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

Зураг 1. Төслийн талбайн байршлын зураг 7
Зураг 2. Төслийн талбайн зураг төсөл 8
Зураг 3. А, Б корпус 9
Зураг 4. Барилгажих талбай 9
Зураг 5. Төслийн өнөөгийн байдал 10
Зураг 6. Төслийн талбайн гадаргын усны зураглал 12
Зураг 7. Төслийн талбайд ойр байрлах худаг 14
Зураг 8. Төслийн талбайн дархан цаазат газар 16

НЭГ. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Монгол Улсын Засгийн газар Азийн хөгжлийн банкны хооронд 2015 оны 10 дугаар сарын 23 -ны өдөр "Эрүүл мэндийн салбарын хөгжил хөтөлбөр –VI: Улаанбаатар хотын гэр хорооллын иргэдэд үзүүлэх эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг сайжруулах" төслийн бэлтгэл ажлыг хангах техник туслалцааны төслийн гэрээ байгуулагдсан. Энэхүү техник туслалцааны төсөлд Зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх Олон улсын Зөвлөх багаар ХБНГУ-ын "Management4Health" компани шалгарсан ба тус баг 2016 оны 9 дүгээр сарын 19-ний өдрөөс эхлэн Техник туслалцааны төслийг хэрэгжүүлж байна. Уг Техник туслалцааны Бэлтгэл төсөл нь Японы Ядуурлыг бууруулах сангийн буцалтгүй тусламжийн санхүүжилтээр дараах зорилго зорилтууд, бүрэлдэхүүн хэсгийн хүрээнд АХБ-ны хөнгөлөлттэй зээлээр 2019-2029 онуудад хэрэгжих "Эмзэг бүлгийн иргэдэд үзүүлэх эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг сайжруулах" төслийн бэлтгэл үйл ажиллагааг ханган, зээлийн төслийн баримт бичгүүдийг боловсруулан ажиллаж байна. Энэхүү АХБ-ны хөнгөлөлттэй зээлийн төсөл нь дараах зорилго, зорилтуудын хүрээнд 2019-2029 онуудад хэрэгжинэ.

Азийн хөгжлийн банкны Эрүүл мэндийн салбарын хөгжил хөтөлбөр-VI төслийн Эрүүл мэндийн үйлчилгээний хүртээмжийг сайжруулах хэсгийн хүрээнд хэрэгжих "Хан-Уул дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг"-ийн өргөтгөлийн барилгын шинээр барьж байгуулах төсөл нь Улаанбаатар хотын Хан-Уул дүүргийн 23-р хорооны нутаг дэвсгэрт Богдхан уулын дархан цаазат газрын Арцатын аманд Нисэх, Яармагийн хатуу хучилттай авто замаас 200 м зайтай оршино.

Энэхүү төсөл нь АХБ-ны олон үе шатат санхүүжилтийн хөтөлбөр (ОҮШСХ)-ийн загвараар санхүүжигдэнэ. Олон үе шатат санхүүжилтийн хөтөлбөр нь эрүүл мэндийн салбарын хөрөнгө оруулалтын дунд, урт хугацааны түншлэл бий болгох, анхан шатны болон хоёрдугаар шатлалын эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний удирдлага, санхүүжилт, мэдээллийн технологийн чадавхийг бэхжүүлж эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах зорилго бүхий бодлогын шинэтгэлийг хэрэгжүүлэх боломжийг олгох юм. ОҮШСХ нь (i) АХБ-ны Монгол улсад хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөөндтуссан (2017 – 2019); (ii) АХБ-ны Монгол улсад хамтран ажиллах стратегитай (2017-2020) уялдаж буй бөгөөд энэ нь эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын зорилтын хүрээнд эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх замаар нийгмийн хөгжлийг дэмжих үзэл баримтлалтай нийцэж байхаас гадна; (iii) АХБ-ны эрүүл мэндийн салбарт 2015 – 2020 онд хэрэгжүүлэх Үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн үндсэн гурван чиглэлтэй уялдаж байгаа юм.

1.1 Төслийн ерөнхий мэдээлэл

Нийслэлийн Эрүүл Мэндийн Газраас УБ хотод үйл ажиллагаа явуулж буй АЭМТ-үүдийн байршил, ачаалал, үйлчилгээний хамрах хүрээ зэргийг тооцон үзсэний үндсэн дээр дараах 4 өрхийн эмнэлгийг сонгон авч төслийн 1-р үе шатанд хамруулахаар шийдвэрлэсэн.

Хүснэгт 1. Төслийн мэдээлэл

Төслийн нэр	“Хан-Уул дүүргийн Нэгдсэн эмнэлгийн барилга барих” төсөл
Төсөл хэрэгжүүлэгч	Эрүүл мэндийн яам, Эмзэг Бүлгийн Иргэдийн Эрүүл Мэндийн Тусламж Үйлчилгээний Хүртээмжийг Сайжруулах Хөрөнгө Оруулалтын Хөтөлбөр ” төслийн нэгж
Төсөл хэрэгжүүлэгчийн хаяг	Засгийн газрын VIII байр, Олимпийн гудамж – 2 Сүхбаатар дүүрэг 14210, Улаанбаатар хот, Монгол улс, Утас 976-11-317920
Төсөл санхүүжүүлэгч	Азийн хөгжлийн банк (АХБ)
Барилгын ажил гүйцэтгэгч	Чайна рейлвэй ферст групп
Улсын бүртгэлийн дугаар	000006956
Регистрийн дугаар	9140433
Холбоо барих дугаар	80013666

1.2 Төслийн байршил

Азийн хөгжлийн банкны Эрүүл мэндийн салбарын хөгжил хөтөлбөр-VI төслийн Эрүүл мэндийн үйлчилгээний хүртээмжийг сайжруулах хэсгийн хүрээнд хэрэгжих “Хан-Уул дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг”-ийн өргөтгөлийн барилгын шинээр барьж байгуулах төсөл нь Улаанбаатар хотын Хан-Уул дүүргийн 23-р хорооны нутаг дэвсгэрт Богдхан уулын дархан цаазат газрын Арцатын аманд Нисэх, Яармагийн хатуу хучилттай авто замаас 200 м зайтай оршино.

Хүснэгт 2.Төслийн координат

№	E	N
А ТАЛБАЙ		
1	106º 49´ 58.492´´	47º 52´ 7.939´´
2	106º 49´ 58.574´´	47º 52´ 7.926´´
3	106º 49´ 59.150´´	47º 52´ 7.041´´
4	106º 50´ 0.920´´	47º 52´ 7.172´´
5	106º 50´ 1.285´´	47º 52´ 7.122´´
6	106º 50´ 1.455´´	47º 52´ 7.066´´
7	106º 50´ 5.300´´	47º 52´ 1.245´´
8	106º 50´ 2.398´´	47º 52´ 0.384´´
9	106º 50´ 1.882´´	47º 52´ 1.121´´
10	106º 49´ 59.487´´	47º 52´ 1.151´´
11	106º 49´ 55.855´´	47º 52´ 0.397´´
12	106º 49´ 53.394´´	47º 52´ 4.248´´
13	106º 49´ 53.189´´	47º 52´ 4.238´´
14	106º 49´ 52.094´´	47º 52´ 5.984´´
		39399.00 м2
Б ТАЛБАЙ		
1	106º 49´ 59.636´´	47º 52´ 7.419´´

2	106º 49´ 59.472´´	47º 52´ 7.681´´
3	106º 50´ 0.372´´	47º 52´ 7.937´´
4	106º 50´ 0.623´´	47º 52´ 7.571´´
5	106º 50´ 0.381´´	47º 52´ 7.429´´
		250.000 м2
	В ТАЛБАЙ	
1	106º 50´ 24.862´´	47º 51´ 24.589´´
2	106º 50´ 26.183´´	47º 51´ 25.363´´
3	106º 50´ 27.662´´	47º 51´ 24.377´´
4	106º 50´ 26.740´´	47º 51´ 23.684´´
5	106º 50´ 24.973´´	47º 51´ 24.489´´
		1500.00 м2
		НИЙТ ТАЛБАЙ ХЭМЖЭЭ 41149 М.КВ

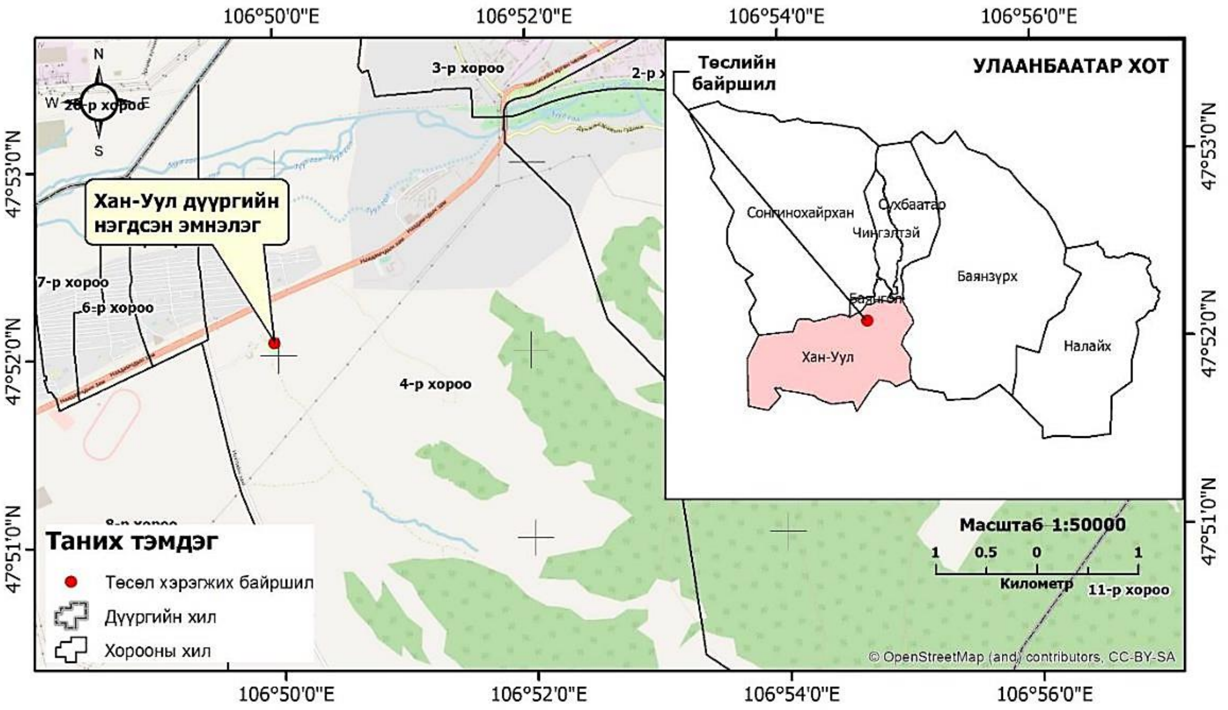

Зураг 1. Төслийн талбайн байршлын зураг

1.3 Төслийн хүчин чадал

Хүснэгт 3. 2024 онд хийгдэх ажил

№	Хийгдэх ажил	Талбай хэмжээ
1	Хан-Уул дүүргийн нэгдсэн эмнэлэгийн хөрс хуулалт хийх талбай	10900
2	Хан Уул дүүргийн нэгдсэн эмнэлэгийн барилгын ажил хийгдэх талбай	23382

Хүснэгт 4. Төсөлд ашиглаглах техник

№	Тоног төхөөрөмж	Тоо хэмжээ
1	Ачааны машин (10 тонны даац)	4
2	Экскаватор (35000 LB)	2
3	Автокран (5 тн даац)	1
4	Будах төхөөрөмж	4
5	Гагнуурын хэсэг / цахилгаан/	2
6	Гагнуур /хийн/	2
7	Компрессор	4
8	Өргөгч	3
9	Бетон зуурагч	2
10	Цахилгаан хөрөө	5
11	Металл зүсэгч	2
12	Теодолит	2
13	Шалны чичиргээ	3

Хүснэгт 5. Төслийн талбайд ажиллах ажилчдын мэдээлэл

№	**Боловсон хүчин**	**Нийт ажилчид**
1	Менежер	20
2	Засварын ажилчин	25
3	Бетоны ажилчин	5
4	Цахилгаанчин	2
5	Арматурчин	10
6	Гагнуурчин	5
7	Хэмжигч	3
8	Шатны шат	25

9	Өргөгч	8
10	Суулгагч	30
11	Чимэглэгч	25
12	Ерөнхий ажилчид	15
13	Нийт	173

Зураг 2. Төслийн талбайн зураг төсөл

Тус эмнэлэг нь 1980 оны 4-р сард Ажилчны районы хүүхдийн нэгдсэн эмнэлэг нэртэйгээр байгуулагдсан, хэвтэн эмчлэх 120 ортой, нэг ээлжиндээ 300 хүүхдэд үйлчлэх хүчин чадалтай поликлиниктэйгээр үйл ажиллагаагаа эхэлсэн байна. Эзэмшиж байгаа нийт эдэлбэр газрын 19 %-д барилга байгууламж баригдсан ба 1.5 га талбайг зүлэгжүүлж нийт бут сөөг 400 ш, шилмүүст мод 168 тарьж ногоон байгууламж байгуулсан нь нийт эдэлбэр газрын 42 %-ийг эзэлж байна. Үлдсэн газрын 4%- нь маш их эвдрэл бохирдолтой байна. Төслийн 3,6 га эдэлбэр газрыг заагласан хашаа нь байхгүй. Нэгдсэн эмнэлгийн үндсэн барилга нь 3 хэсгээс бүрэлдсэн төв байр нь 3 давхар, баруун талын жигүүр нь 2 давхар энэ 2 хэсгийг холбосон хүзүүвч нь 1 давхар барилга. Давхар тус бүр нэг түвшингийн 3 метрийн өндөртэй. Том хэмжээтэй танхим байхгүй. Төв байр урагшаа 3, хойшоо 4 гарцтайгаас 2 гарцыг нэмж өргөтгөсөн. Тус барилга нь бетонон суурьтай 61 см зузаан тоосгон ханатай бетонон хавтан хучилттай, хар цаасан дээвэртэй. Эмнэлгийн эмчилгээний А корпус нь 3 давхар нийт 106 өрөөтэй, Б корпус нь 2 давхар 32 өрөөтэй. Нийтдээ 8170 м.кв талбайтайгаас ашигтай талбай 4637.27 м.кв. Суурь болон дээврийн хэсэгтээ техникийн давхар болон подвал хонгилтой. Инженерийн шугам сүлжээг хонгилын системээр шийдсэн. Барилгын суурийн гүний хэмжээг нарийвчлан мэдэхгүй болович хонгилын системийн инженерийн шугамаас харахад 3-4 метрийн гүнтэй байх боломжтой.

Зураг 3. А, Б корпус

Зураг 4. Барилгажих талбай

Зураг 5. Төслийн өнөөгийн байдал

ХОЁР. ТӨСЛИЙН ТАЛБАЙ, ТҮҮНИЙ ОРЧНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

2.1 Уур амьсгал

Төсөл хэрэгжих талбайн цаг уурын Их сургууль, Буянт-Ухаа станцуудын 2010-2023 оны мэдээг ашиглан боловсруулсан бөгөөд Улаанбаатар хотын хэмжээнд авч үзлээ. Улаанбаатар хотын уур амьсгал нь манай орны уур амьсгалын эх газарлаг шинж чанарыг бүрэн илэрхийлэх эрс тэс шинжтэй. Өөрөөр хэлбэл сэрүүн бүсийн эх газрын уур амьсгалын эрс тэс эх газарлаг шинж чанарыг илэрхийлсэн тодорхой ялгарсан жилийн дөрвөн улиралтай, өвөл нь хүйтэн, үнэмлэхүй бага температур нь -38.30С хүрдэг, үнэмлэхүй их температур нь 36.90С хүрдэг, үнэмлэхүй их бага температурын агууриг нь (75.20С) эрс тэс ялгаатай. Жилийн дундаж температур нь 0.40С, хамгийн хүйтэн I сарын дундаж температур -21.3°С бол15 хамгийн дулаан сар болох YII сарын дундаж температур 19.50С байдаг байна. Улаанбаатар хотод жилд дунджаар 257.1 мм хур тунадас ордог. Хур тунадасны жилийн явцыг авч үзэхэд зуны улиралд 173.1 мм буюу жилийн нийлбэр хур тунадасны 89 орчим хувь нь унадаг бол үлдсэн хувь нь зунаас бусад улирлуудад унадаг байна.

Салхины зонхлох чиглэлийн хувьд манай ерөнхий зонхилох чиглэл илэрдэг бөгөөд баруунаас нийт салхины чиглэлийн 22.1% баруун хойноос, хойноос 20%, баруунаас 13.5% давтагдалтай байдаг. Салхины хурдны олон жилийн дундаж нь төдий л ихгүй ойролцоогоор 2.1 м/с байдаг. Салхины хурдны жилийн явцаас авч үзвэл 4, 5 дугаар сард хамгийн их, харин хүйтний улиралд манай улсын нутагт төвтэй эсрэг циклон оршдог тул салхины хурд багасдаг байна.

2.2 Геологийн тогтоц ба геоморфологи

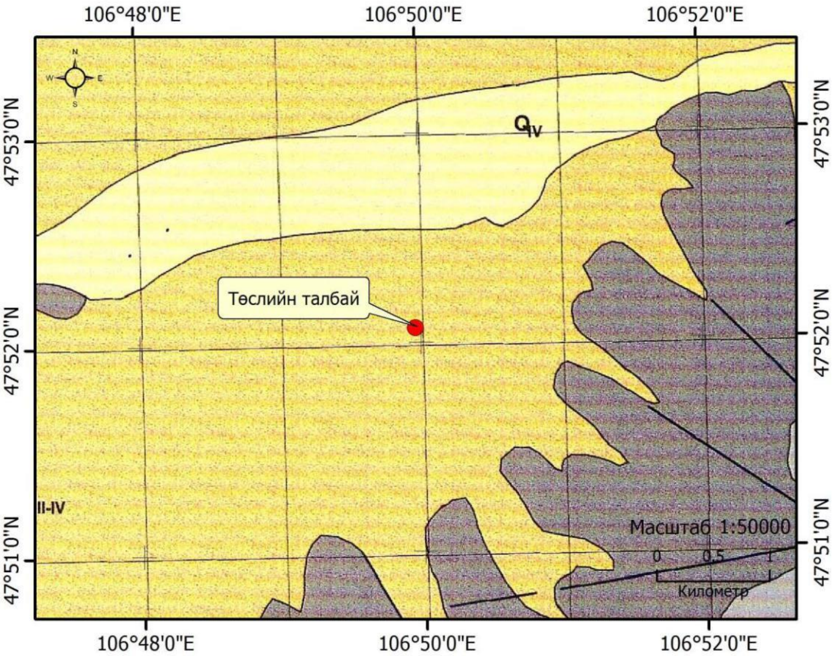

Улаанбаатар хотын Хан-Уул нэгдсэн эмнэлгийн өргөтгөлийн барилга баригдах талбай, түүний орчмын бүс нутагт делювийн хурдасны геологи-гарал үүслийн комплекс (QIII-IV) тархжээ. Дээд дөрөвдөгч орчин үеийн делювийн хурдас тус уулын хажуу, бэл хормойн хэсгээр маш өргөн тархах бөгөөд элюви-делювийн хурдас болон үндсэн чулуулгийг хучин тогтоно. Хурдсын бүрэлдэхүүнд элсэнцэр шаврансараар чигжигдсэн хайр, хайрга, хайргархаг элсэнцэр, шаврансар зонхилох ба ховроор элс тохиолдох бөгөөд зузаан нь хажуугийн дээд хэсгээс доошоогоо ихсэж 1-15 м хүрнэ.

Газар хөдлөл

1959 онд Оросын мэргэжилтэн В.П.Солоненко БНМАУ (хуучин нэрээр)-ын нутаг дэвсгэрийн чичирхийллийн мужлалын анхны схем боловсруулсан нь “Улаанбаатарын чичирхийллийн мужлал” ном бичих үндэсийг тавьсан байна. Уг номд Монгол Улсын нийт нутаг дэвсгэрийн болон Улаанбаатар хотын оршин буй нутгийн чичирхийлэл, газар хөдлөлийн холбогдолтой судалгааны материал, дүгнэлтийн тодотгол, баяжуулалтын зураг, хот төлөвлөлтийн зөвлөмж зэрэг өргөн хүрээтэй асуудлыг тусгажээ. Үүний дүнд Улаанбаатар хотын нутаг дэвсгэрийн чичирхийллийн мужлалын тойм зураг боловсруулж, чичирхийллийг 6, 7, 8 баллын 3 хэсэгт хуваан тогтоожээ.

2.3 Гадаргын ус

Хотын нутаг дэвсгэрийг дайран өнгөрөх 148 км урт Туул голд Асралт хайрхан уулнаас эх авсан Гачуурт, Тэрэлж, Толгойт, Улиастайн голууд цутгана. Туул голын ус хуримтлуулах ай сав 6300 км2 талбайг хамарна. Голын үндсэн тэжээмж агаар мандлын хур тунадас бөгөөд 90 орчим хувь байдаг. Мөн хот дундуур урсан өнгөрөх зүүн Сэлбийн гол Хэнтийн салбар уул болох Их Баян уулын өврөөс эх аван урсах ба өөрийнхөө гольдролын дагуу Хандгайт, Шарга морьт, Сэлх, Бэлх, Чингэлтэй, Ганц худгийн гол зэрэг олон жижиг цутгалтай голын сав газрыг үүсгэнэ. Сэлбэ гол хотоос хойш 35 км эх авч Туул голд баруун талаас нь цутгах ба хотын барилгажилтын байдлаас шалтгаалан баруун гольдрол нь бүрэн хаагдсан. Сэлбэ голын ус хуримтлуулах талбай 319 км2. Бусад гол горхиуд мөн адил агаарын хур тунадсаар тэжээгддэг бөгөөд Туул, Сэлбэ зэрэг голуудын урсац багасаж голын татмын чийглэг хөрс хатаж хуурайших, Сэлбэ, Толгойтын голын эх орчмын нуга, намгийн цэвдэгт хөрс хатан хуурайшиж, цэвдэг гэсэж хөрсний суулт өгөх зэрэг үйл явц нэмэгдэж байна.

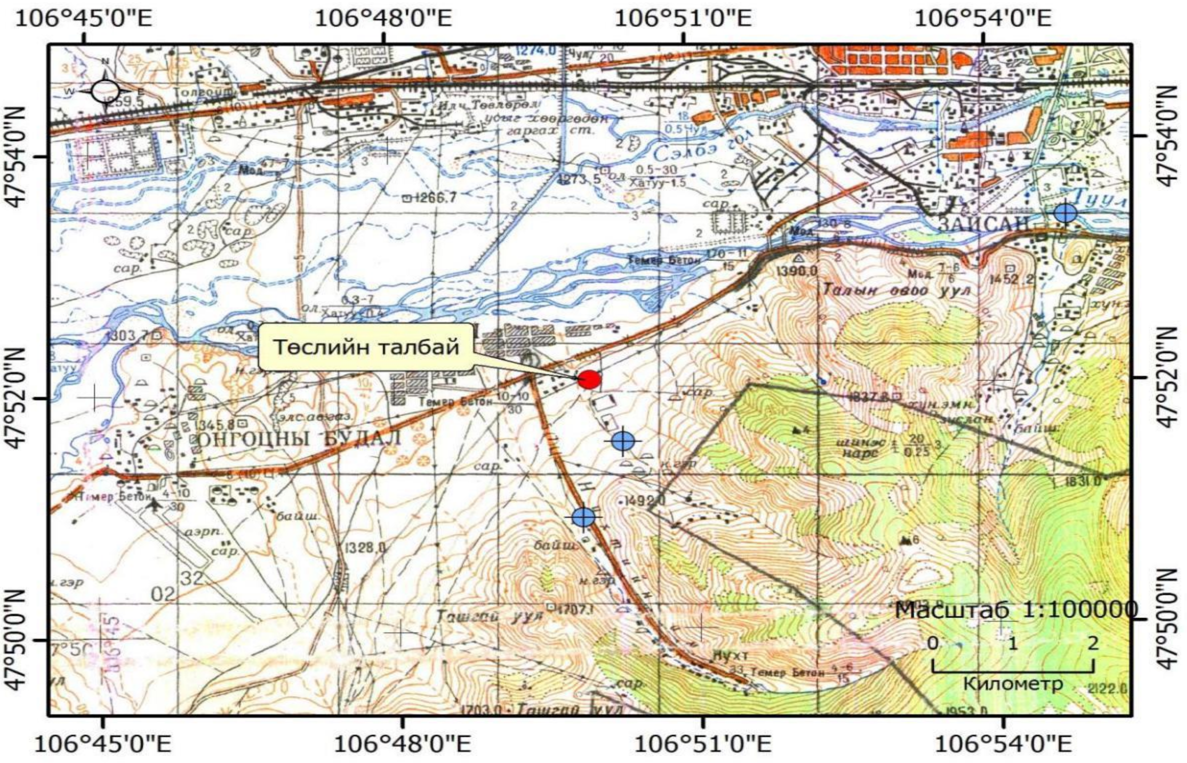

Зураг 6. Төслийн талбайн гадаргын усны зураглал

Туул голын эх нь уулын тунгалаг, цэвэр, цэнгэг маш бага эрдэсжилттэй олон голууд

цутгадаг, хүний үйл ажиллагааны нөлөө харьцангуй бага учраас, бохирдол бага, байгалийнхаа унаган төрхөөрөө байгаа юм. Харин нийслэлийн Налайх хот орчмоос эхлэн урсгалынхаа дагуу антропоген, техноген нөлөөлөлд өртөж, найрлага, шинж чанар нь өөрчлөгдөн, бохирдож байгалийн аясаар нөхөн сэргэх боломжгүй болж байна. Туул голын усны чанар найрлагыг үе үеийн судлаачид харьцангуй сайн судалж ирсэн байдаг. Туул голын эхийн цутгал голууд ихэвчлэн нэн цэнгэг буюу 100 мг/л хүрэхгүй маш бага эрдэсжилттэй, маш зөөлөн ихэвчлэн 1.0 мгэкв/л хүрэхгүй хатуулагтай, хүний үйл ажиллагаанд бага өртсөн уулын тунгалаг, цэвэр устай байснаа эрдэсжилт нь урсгалынхаа дагуу алгуур өсөж, түүнчлэн Улаанбаатар хотын төв цэвэрлэх байгууламжаас гарсан бохир ус нийлснээс дооших хэсэгт бохирдолтын үзүүлэлтүүд эрс огцом нэмэгдэж “Бохирдолттой, маш их бохирдолтой ” гэсэн ангилалд шилжиж, голын усны бохирдол эрс ихсэж байгаа нь ТЦБ-ийн хэвийн бус үйл ажиллагаанаас шалтгаалж байгаа нь илт байна. Туул голын усны чанар Лүнгийн гүүрний орчим 2006 онд III зэрэг буюу “Бага бохирдолтой“ гэж үнэлэгдэж байсан бол 2007 онд IV зэрэг буюу “Бохирдолтой“ гэж үнэлэгджээ.

2.4 Газрын доорх ус

Төслийн талбай орших бүс нутгийн хувьд газар доорх ус орших байдлаараа нүх сүвийн, ан цавын гэсэн үндсэн 2 хэв шинжид хуваагддаг. Гидродинамикийн горимын хувьд янз бүрийн настай чулуулаг дахь ан цавын ус голдуу шахалтгүй нөхцөлд оршино. Газрын доорх усны нөөц маш жигд биш тархацтай бөгөөд тектоник хагарлыг дагаж ус гадагшлуулагч чулуулаг ихээхэн ан цавархаг байдаг.

Газрын доорх усны чанар

Монгол улсын Усны тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.1.4, Туул голын сав газрын захиргаа, Богд хан уулын дархан цаазат газрын хамгаалалтын захиргаатай 2016 оны 05 дугаар сарын 13-ны өдөр байгуулсан “Хамтран ажиллах санамж бичиг” (Хавсралт 1), Туул голын сав газрын захиргааны даргын 2016 оны 9 дүгээр сарын 29-ний А-45 дугаар тушаал (Хавсралт 2)-ыг тус тус үндэслэн Богд хан уулын дархан цаазат газрын улсын тусгай хамгаалалттай газар нутагт усны тоо бүртгэлийн ажлыг зохион байгуулсан.

Булаг шанд

Богд хан уулын дархан цаазат газарт нийт 18 булаг шанд тоологдсоноос байнгын устай 14, түр зуурын урсацтай 4 байна. Эхийг нь хашиж хамгаалсан 2, хамгаалах шаардлагагүй буюу байгалийн тогтоцын хувьд хамгаалагдсан 5, эхийг нь зайлшгүй хашиж хамгаалах шаардлагатай 5 булаг байна. 2016 онд явуулсан усны тоо бүртгэлийн ажлын үр дүнд өмнө нь бүртгэгдээгүй орхигдсон байсан Залаатын булаг, Залаатын амны арын булаг, Бумбатын доод булаг, Төр хурахын булаг, Хүрхрээгийн амны булаг, Зүүн дэлгэрийн булаг, Их цагааны булаг, Арцатын булаг гэсэн 8 булаг шинээр бүртгэсэн.

Худаг

Богд хан уулын дархан цаазат газарт нийт 369 худаг тоологдсоноос төслийн талбайн орших Арцатын аманд 20 худаг байна.

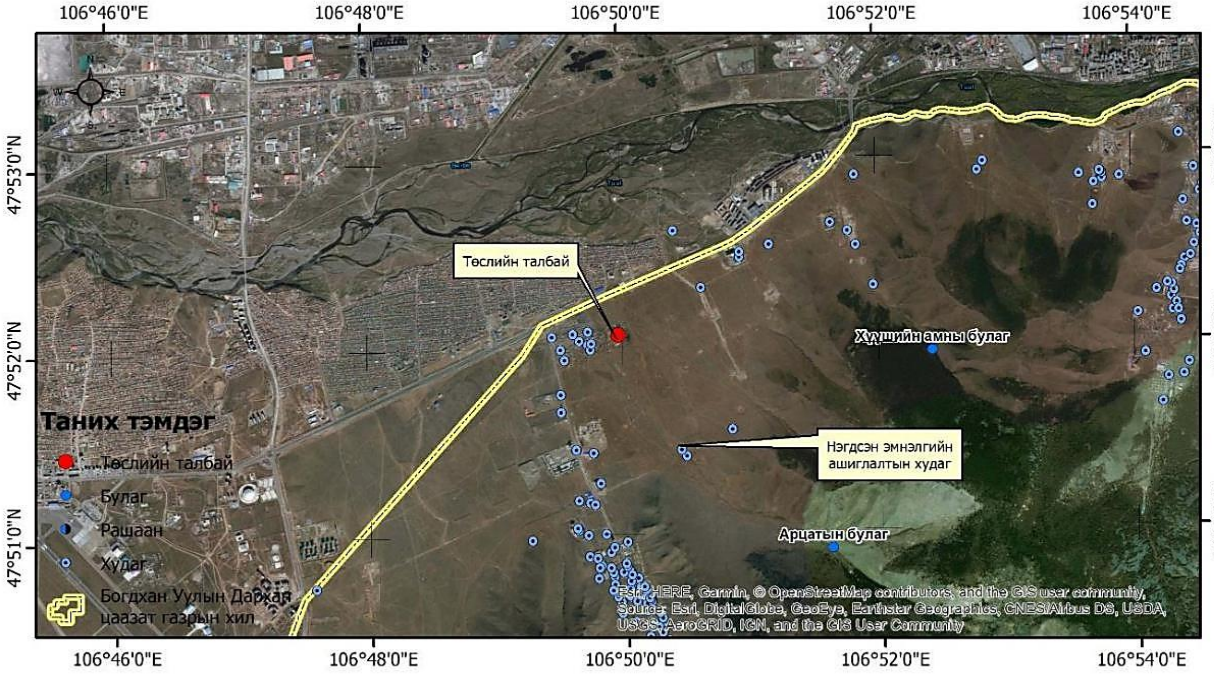

Зураг 7. Төслийн талбайд ойр байрлах худаг

2.5 Хөрсөн бүрхэвч

Хан-Уул дүүргийн нэгдсэн эмнэлгийн өргөтгөл барих төслийн талбай, түүний орчмын бүс нутаг нь Монгол орны физик газарзүйн мужлалаар Бага Хэнтийн нурууны салбар уулс, Туул голын ай сав , байгалийн бүсшилээр ойт хээр, хөрс газарзүйн бүсээр Уулын хархүрэн хөрсний бүсэд багтах бөгөөд төслийн талбайд хэмжээнд нэг төрлийн Уулын хархүрэн хөрс тархсан байна.

Уулын нугын хар хүрэн хөрс, уулсын хоорондох нарийн ам хоолой, нарийвтар хөндийгөөр делювийн карбонатлаг хөвсгөр хурдас дээр тархана.

2.6 Ургамлан бүрхэвч

Төслийн талбай нь Монгол орны ургамал газарзүйн мужлалаар Богдхан уул нь Хэнтийн уулархаг тайгын урд, Монгол-Дагуурын ойт хээрт оршдог. Эндэхийн ургамал аймагт бүхэлдээ Өмнөд Сибирийн тайга, өндөр уулын элементүүд гол үүрэг гүйцэтгэнэ. Богдхан уулын ургамлыг бүслүүрээр хувааж үзвэл уулын хээр 28.8%, ой 52%, өндөр уул 19.3% байна.

Хээрийн ургамалжилт нь байрлал, зүг зовхисын ялгаа, өндрийн түвшнээс хамааран дэд хэв шинжийн түвшинд босоо бүсчлэл үүсгэнэ. Уулын тавиу бэл, хормой, өргөн хөндийгөөр хуурай хээр, ойн доод захыг эмжсэн чийглэг хажуугаар нугат хээр, салбар уулсын чулуурхаг орой, хяр, товгор энгэр дагуу уулын хээр байрлана. Уулын хээрт Ленийн ботууль, нугат хээрт том дэгнүүлт хялганууд зонхилж байхад хуурай хээрт дааган сүүл, ерхөг, биелэг өвс, хазаар өвс зэрэг жижиг дэгнүүлт үетэн түгээмэл тохиолдоно.

2.7 Амьтан

Хан-Уул дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг төслийн талбай нь Улаанбаатар хотын Хан-Уул дүүргийн 4-р хороо Арцатын аманд оршино. Тус төслийн талбай нь Монгол орны хөхтөн амьтдын газарзүйн мужлал (Банников, 1954)–аар Хээрийн ба ойт хээрийн дэд мужийн Хэнтийн тойрогт хамаарна. Хангай Хэнтийн уулын хээрт амьдрагч амьтан тэргүүлэн ойн болон хуурай хээрийн амьтад цөөн байна.

Төсөл хэрэгжих Богдхан ууланд одоо амьдарч байгаа одоогоор олдоогүй боловч гарцаагүй байж болох зарим нэг зүйлийг нэгтгээд 52 зүйл хөхтөн (шавж идэштэн 4, сарьсан далавчтан 5, туулай хэлбэртэн 4, мэрэгчтэн 21, мах идэштэн 13, туруутан 5 зүйл) амьтад тархан байршиж байна. Монгол орны хөхтний зүйлийн бүрэлдэхүүний 37.7%-г эзэлж байгаа нь хөхтний элдэв хэлбэр, зүйлийн тоогоор харьцангүй баян болохыг гэрчилж байна. 52 зүйл хөхтөн амьтдаас зүйлийн бүрдлийн хувьд мэрэгчид хамгийн олон нийт зүйлийн бүрдлийн 40.3%-ийг, махан идэшт амьтад 25.0%, шавж идэштэн 7.7%, гар далавчтан, туруутан 9.6%, туулай хэлбэртэн 7.7 хувийг тус тус эзэлж байна.

2.8 Тусгай хамгаалалттай газар нутаг

“Хан-Уул дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг” төслийн талбай нь Богдхан уулын Дархан цаазат газрын хязгаарлалтын бүсэд оршино. Богдхан уул нь 1778 онд Богд хаант Монгол Улсын үед дархлагдаж байсан, дэлхийн хамгийн анхны Дархан цаазат газар юм. Богдхан уулыг УИХ-ын 1995 оны 26 дугаар тогтоолоор Богдхан уулын дархан цаазат газар хэмээн нэрлэж, 1996 оны 05 дугаар сард ЮНЕСКО-оос Дэлхийн шим мандлын сүлжээнд оруулах шийдвэр гарч, 1997 онд гэрчилгээг олгож байв. Богдхан уулын дархан цаазат газар нь хойд талаараа нийслэл Улаанбаатар хотын Хан-Уул, Баянзүрх дүүрэг, урд талаараа Төв аймгийн Зуунмод, Сэргэлэн сумтай хил залгадаг, нийт 41.6 мян.га талбайтай, үүнээс онгон бүс газар нутгийн 17.3% буюу 7115.3 га, хамгаалалтын бүс нь 54.2 % буюу 22291.9 га, хязгаарлалтын бүс 28.5 % буюу 11721.8 га тус тус эзэлдэг. Богдхан уулын орчны бүсийг 2010 онд Төв аймагт, 2012 онд Баянзүрх дүүрэгт тогтоосон бөгөөд харин Хан-Уул дүүргийн орчны бүсийг тогтоогоогүй байна.

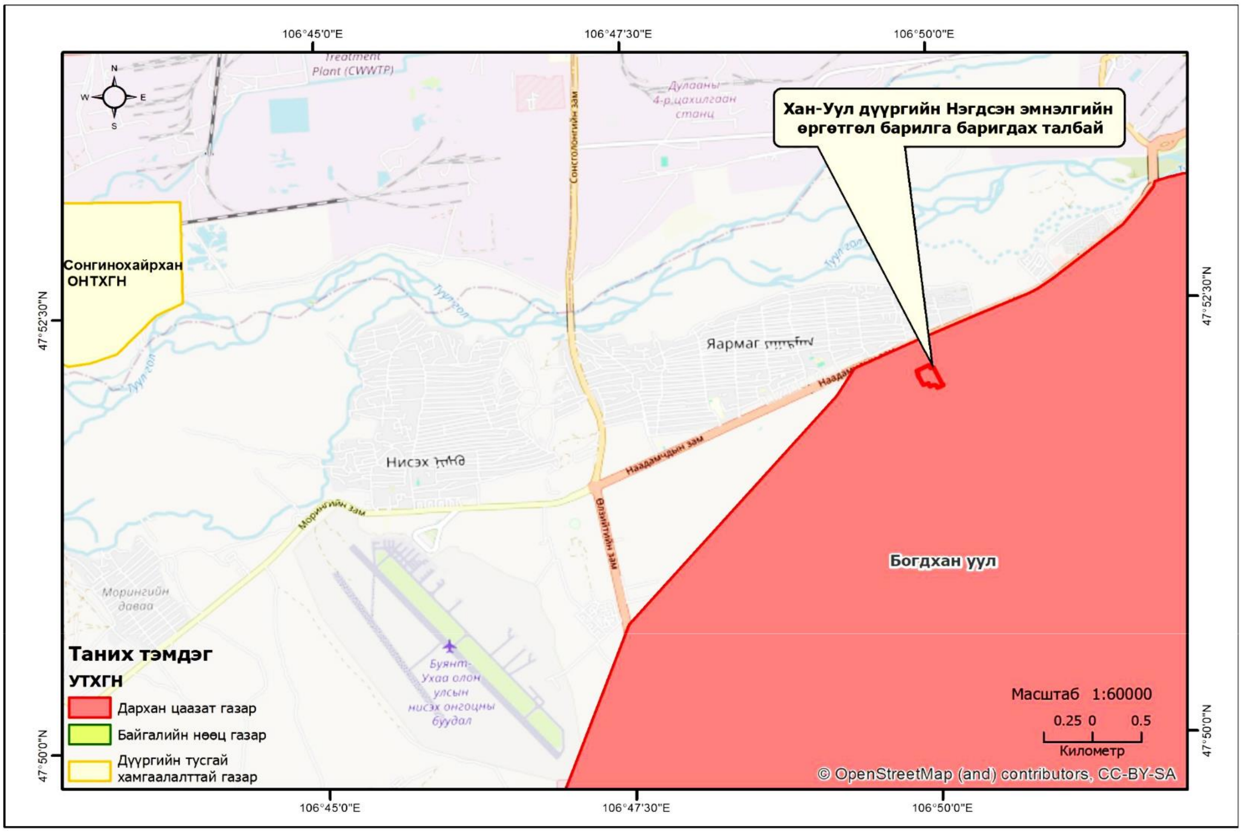

Зураг 8. Төслийн талбайн дархан цаазат газар

Богдхан уул нь манай орны төдийгүй дэлхийн ууган дархан газрын тоонд зүй ёсоор орно. Монголчуудын эрт дээр үеэс энэ уулыг дархан цаазтай болгон хамгаалж байсны дотор XII-XIII үед Монголын Хэрэйд аймгийн тэргүүн Ван хаан дархлан тахиж Хан уул хэмээн нэрлэсэн гэдэг. Богд уулыг 1778 онд албан ёсоор дархалсан. 1957 онд Ардын их хурлын Тэргүүлэгчдийн 31 дүгээр тогтоолоор Чойбалсан уул нэрээр дархалж, 1974 онд Ардын их хурлын Тэргүүлэгчдийн 248-р зарлигаар Богд уул нэрээр дархан цаазат газар болгожээ. Улсын их хурлын 1995 оны 26 дугаар тогтоолоор “Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай” хуулинд нийцүүлэн дархан цаазат газрын ангиллаар баталгаажуулсан байна.

Түүх соёлын дурсгалт газрууд: Дархан цаазат газрын нутаг дэвсгэрт байгалийн өвөрмөц тогтоцтой, түүх дурсгалын газрууд олон бий. Үүнд: Цэцээ гүний оргил, Төрхурахын ам,

Шажин хурахын ам, Залаат, Шавартын ам, Манзуршир хийд, Нүхтийн ам, Зайсан толгой зэрэг түүх соёлын дурсгалыг хадгалсан бүсэд 300 гаруй аж ахуйн нэгж, байгууллага аялал жуулчлалын үйл ажиллагаа явуулж байна. Богдхан уулын дархан цаазат газрын Түүх соёл үл хөдлөх дурсгалт зүйлийг тэмдэгжүүлэхэд нийт 197 дурсгал бүртгэгдсэн байна.

2.9 Нийгэм эдийн засаг

Хан-Уул дүүрэг нь 209,524 мянга хүн амтай, 56,874 мянган өрхтэй, 23,584 аж ахуйн нэгж, үйлдвэр, компани, нөхөрлөл, хоршоотой, 42,867 толгой малтай, 482.860 тахиа, 3.610 гахай бүхий эрчимжсэн аж ахуйтай, хүлэмжийн аж ахуй, агро парк бүхий газар тариалан хөгжсөн бүс нутаг юм. Дүүрэг нь 48500 га нутаг дэвсгэртэй, үүнээс 21.1 хувь буюу 10226 га нь ой мод, гол горхи, рашаан ус бүхий дархлагдсан ногоон бүс, 67,6 хувь буюу 32763 га нь хөдөө аж ахуйн эдэлбэр газар, 11,3 хувь буюу 5499 га нь хот суурин, зам харилцааны сүлжээ, нийтийн эзэмшлийн газарт хамаардаг.

Хүн ам: 2022 оны жилийн эцсийн байдлаар Хан-Уул дүүрэгт 63967 өрхийн 238511 хүн байнга оршин сууж байна. Нийт хүн амын 113058 (47.4%) нь эрэгтэйчүүд, 125453 (52.6%) нь эмэгтэйчүүд эзэлж байна. Нийслэл хотод оршин суугаа нийт хүн амын 14.9 хувь нь Хан-Уул дүүргийн хүн ам эзэлж байна. Хүн амын нягтралаар авч үзвэл, Хан-Уул дүүргийн нэг км2 нутаг дэвсгэрт 2013 онд 270 хүн оршин сууж байсан бол 2016 онд 317 хүн, 2017 онд 337 хүн, 2019 онд 372 хүн, 2020 онд 389 хүн, 2021 онд 416 хүн, 2022 онд 474 хүн оршин суух болжээ.

Аж үйлдвэр: Хан-Уул дүүргийн аж үйлдвэрийн газрууд нь 2020 онд нийт 958.9 тэрбум төгрөгийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж, 1184.5 тэрбум төгрөгийн борлуулалт хийсэн нь өмнөх оны эцэстэй харьцуулахад үйлдвэрлэлт 22.4 хувиар буурч, борлуулалт 14.8 хувиар өссөн байна. Хан-Уул дүүргийн аж үйлдвэр, уул уурхай, эрчим хүч, хөнгөн, хүнсний үйлдвэрүүд нь Монгол Улсын аж үйлдвэрийн нийт үйлдвэрлэлтийн 5,8 хувь, нийт борлуулалтын 6,0 хувь, Нийслэлийн нийт үйлдвэрлэлтийн 9,5 хувь, нийт борлуулалтын 9,6 хувийг тус тус үйлдвэрлэж байна.

ГУРАВ. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Энэхүү бүлэгт төслийн гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд түүнд өртөх газрын гадарга агаар, гадаргын болон газрын доорх ус, хөрсөн бүрхэвч, ургамлан нөмрөг, амьтны аймаг, түүх соёлын дурсгал, төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн иргэдийн нийгмийн байдал, эрүүл мэндэд үзүүлэх нөлөөллийг тодорхой тусгана.

Уг төслийн үйл ажиллагаанаас хүрээлэн буй орчинд учирч болзошгүй нөлөөллийг тогтоохдоо байгаль орчны суурь нөхцөл, дүгнэлт, урьд өмнө хийгдсэн байгаль, нийгэм, эдийн засгийн холбогдолтой судалгааны материалууд, судалгаа явуулсан мэргэжлийн экспертүүдийн дүгнэлтүүдийг үндэслэн тодорхойлов. Тус төслийн үйл ажиллагаанаас сөрөг нөлөөлөлд өртөгдөх байгалийн үндсэн тусгадахуун нь агаар, хөрс, ус, газрын гадарга, ургамал юм.

3.1 Агаарын чанарт нөлөөлөх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

Төслийн талбайд үүссэн агаарын тоос, бохирдол нь салхины зонхилох чиглэлийн дагуу баруун хойноос зүүн урагш чиглэлд тархах боломжтой. Тоосны тархалт тал бүрт 50-100 м орчим газарт унадаг тул тоосжилтоос хүний эрүүл мэндэд үзүүлэх нөлөөлөл түр хугацааны, бага эрчимтэй байна. Харин хийн бохирдлын нөлөөллийн хэмжээ орчны агаарыг зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс давсан бохирдолд хүргэхээргүй юм.

3.2 Усны нөөц, чанарт гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

- Ус ашигласны төлбөрийг цаг тухайд нь төлөх.
- Машин механизм, тээврийн хэрэгслээс бензин, тос тосолгооны материалын асгаралт алдагдал үүсэж усан орчинг бохирдуулахаас сэргийлж машин техникийн засвар үйлчилгээг зөвхөн тогтоосон хатуу хучилттай талбайд хийх.
- Шатах тослох материал, нефтийн бүтээгдэхүүний сав баглаа боодол, тостой даавуу сэлбэг хэрэгсэл (аккумлятор, хаягдал олгой, дугуй гэх мэт)-ийн хаягдлыг ил задгай хаяхгүй байх.

3.3 Хөрсөн бүрхэвчид учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

- Олон салаа зам гаргахгүй тогтсон нэг замаар зорчих.
- Ажилчдыг засмал зам талбайгаар явахыг сануулсан тэмдэглэгээ байршуулах.
- Бохир ус болон шингэн хаягдлыг агуулах нүх болон хогийн цэгийн байрлалыг газар доорх усны түвшин, хөрсний шинж чанар зэрэгтэй уялдуулан зөв сонгох (объектоос 60м-ээс багагүй зайд, зонхилох салхины доод хэсэгт).
- Шатах тослох материал асгарах үед авах яаралтай арга хэмжээг урьдчилан тодорхойлж, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авах.

3.4 Ургамлын аймаг, ургамлан нөмрөгт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

- Төслийн талбайн онцлогт тохируулан талбайд тарьсан ногоон байгууламж буюу бут сөөг, зүлэгжүүлэлтийг арчлах, тордох, арга хэмжээг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлэх.
- Цаашид шинээр барилга байгууламж барих болон хөрс хөндөх хэрэгцээ шаардлага гарсан тохиолдолд өнгөн хөрсөнд агуулагдах нутгийн ургамлын амьдрах чадварыг

нь хэвээр хадгалахын тулд өнгөн хөрс хуулалт, хадгалалтын стандартыг мөрдөж ажиллах.

- Төслийн талбайн ногоон байгууламжийн талбайд тухайн бүс нутагт ургадаг ургамлын төрөл, зүйлүүдийг ашиглах.
- Олон салаа зам гаргахгүй тогтсон нэг замаар зорчих.

3.5 Амьтны аймагт нөлөөлөх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

- Ан амьтны тухай хууль, тогтоомжийг биелүүлж, даган мөрдөж ажиллах.
- Төслийн талбай түүний ойр орчмын хогийн цэг дээр амьтан тэжээл хайж ирэх, орогнох, үүрлэх нөхцөл үүсгэхгүй байх, ахуйн хог хаягдлаас мал амьтан хордож болзошгүй учир үүнээс сэргийлж хог хаягдлыг ангилан зориулалтын битүү саванд байршуулах хэрэгтэй.
- Ажилчдын орон байр, агуулахад элдэв мэрэгчид, шувуу, шавж элбэгших явдлыг хянах, хүн малын халдварт өвчин гарах, тархахаас сэргийлэх.
- Төслийн талбайд мал амьтан орох, тээвэрлэлтийн үед машин техникд дайруулж хорогдохоос сэргийлэх, тээвэрлэлт хийх жолооч нарт зааварчилгаа өгөх

3.6 Нийгэмд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл

Төслийн бүх ажилчдад ажил үүргийн хуваарьтай нь уялдуулан аюулгүй ажиллагааны зааварчилгааг тогтмол өгч сургалтад хамруулж байх.

- Ажилчдад болзошгүй аваар ослын үед анхны тусламж үзүүлэх сургалт зааварчилгааг өгөх.
- Анхны тусламжийн хайрцгийг ажлын талбайд бэлэн байлгах.
- Төслийн ажилчид болон дүүргийн иргэдээс гомдол санал ирсэн тохиолдолд хүлээн авч цаг алдалгүй зохих шатанд нь шийдвэрлэж хариу өгч байх.
- Цаашид ахуйн хэрэглээнээс гарсан бохир усыг цэвэршүүлж эргүүлэн ашиглах тал дээр анхаарч ажил
- “Хан-Уул дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг” төслийн талбай нь Богдхан уулын Дархан цаазат газрын хязгаарлалтын бүсэд оршино. Тухайн бүс нутаг нь Барилгажсан талбайд бүсэд орших тул барилга барих болон ашиглалтын үед ТХГН-т сөрөг нөлөөлөл үзүүлэхгүй.

3.7 Удирдлага зохион байгуулалтын хүрээнд авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ

- Шинээр зарлагдсан ажлын байрны талаарх мэдээллийг дүүргийн иргэдэд хүргэж байх. Тайланд тусгасан сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах зөвлөмж болон байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлыг жил бүрийн санхүүгийн төлөвлөгөөнд тусгаж хэрэгжүүлэх.
- Энгийн хог хаягдал тээвэрлэх гэрээний хугацаа дууссан тохиолдолд тухай бүрд сунгаж ажиллах.
- Байгалийн гэнэтийн аюултай үзэгдэл (газар хөдлөлт, үер, хүчтэй салхи, хүчтэй шуурга) болоход гэмтэж бэртэхээс урьдчилан сэргийлж, ажиллагсдыг сургалтад

хамруулж дадлагажуулах, эмнэлгийн анхны тусламжийн хайрцгийг талбайд байрлуулах.

- Ажлын байранд согтууруулах ундаа хэрэглэх, согтуугаар тээврийн хэрэгсэл жолоодохыг хатуу хориглох.
- Ажиллагсдад хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагааны талаар мэдлэг олгох сургалтыг жилд нэг удаа зохион байгуулах.
- Ажил олгогч нь ажилтнуудын ажлын нөхцөл, ажил үүргийн онцлогт тохирсон ажлын тусгай хувцас, хамгаалах хэрэгслээр хангах.
- Хан-Уул дүүргийн захиргаатай хамтран ажиллах, жил бүр байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн талаарх тайланг хүргүүлж санал авах
- Улс, орон нутгийн төсөвт төлөх татвар хураамжийг цаг тухайд нь төлөх.

Галын аюулгүй байдлыг хангах талаар:

- Ажилчдын барилга нь галын дохиоллын системтэй байна.
- Хүний санамсаргүй үйл ажиллагаанаас гал түймэр гарч эдийн засаг, нийгэмд их хэмжээний хохирол учруулж болзошгүй юм. Иймд барилгын бүсэд галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээнүүдийг нарийн төлөвлөн, зохион байгуулахыг удирдлагад зөвлөж байна.

3.8 Хөдөлмөр аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн зөвлөмж

Нийтлэг шаардлага

- Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл нь дам байдлаар хүний эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө үзүүлж болно. Иймд ажилчдын эрүүл мэндэд нөлөөлөл үүсэхээс сэргийлж агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах үйл ажиллагааг дагаж мөрдөх.
- Ажилтан бүр ажил олгогчийн баталсан жагсаалтын дагуу хөдөлмөрийн нөхцөл, ажил, үүргийн онцлог тохирсон ажлын тусгай хувцас, хамгаалах хэрэгслээр хангагдаж, тэдгээрийг хэрэглэх үүрэгтэй.
- Эрүүл мэнд, ариун цэвэр
- Ажилтнууд өөрсдийн ажлын байранд холбогдох хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, эрүүл ахуйн зааврыг удирдлага болгоно.
- Ажлын байрны аюулгүй ажиллагааны нөхцөлд байнга хяналт тавьж, осол аюул гарсан тохиолдолд шаардлагатай багаж хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжөөр бүрэн хангах, холбогдох сургалтыг явуулах.
- Ажлын байрны эрүүл ахуй, ариун цэврийн нөхцөл болон тохижилтыг дээд зэргээр хангаан, байнгын хяналт тавин ажиллах.
- Ажиллагсдыг ажилд ороход нь эмнэлгийн үзлэг хийлгэж, эрүүл мэндийн хувьд тэнцэх эсэхийг тодорхойлуулсан байх ба эрүүл мэндийн үзлэгт жилд 1 удаа хамруулахын зэрэгцээ эрүүлжүүлэх арга хэмжээ зохион байгуулах.
- Ажлын байранд согтууруулах ундаа хэрэглэх, согтуугаар тээврийн хэрэгсэл жолоодохыг хатуу хориглох.
- Ажилчдын хоол хүнсний аюулгүй байдалд анхаарч ажиллах.
- Хөдөлмөр аюулгүй байдлын дүрмийг чанд даган мөрдөж ажиллах.

ДӨРӨВ. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ

"Хан-Уул дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг" төслийн БОМТ-г Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль, Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль болон түүнтэй нийцүүлэн гаргасан бусад хууль тогтоомж, Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайдын 2019 оны 10-р сарын 29-ны өдрийн А-618 тушаалаар батлагдсан "Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам"-ын дагуу боловсруулав. БОМТ-ний хүрээнд авч хэрэгжүүлэхэд 14.473.520 зарцуулахаар байна.

Хүснэгт 6. Байгаль орчны менежментийн нэгдсэн зардал

№	Зардлын ангилал	2024 он
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах зөвлөмж	6.114.000
2	Орчны тохижилт нөхөн сэргээлтийн зардал	-
	Осол, эрсдлийн менежментийн зардал	3.100.000
3	Хог хаягдал	4.819.520
4	Удирдлага зохион байгуулалт	-
5	ОХШХ	440.000
6	БОМТ, түүний хэрэгжилтийг оролцогч, сонирхогч талуудад тайлагнах хэлэлцүүлэх хуваарь	-
Нийт дүн		**14.473.520**

ТАВ. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

"Хан-Уул дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг" -ийн төслийн Байгаль орчны ерөнхий үнэлгээний тогтоогдсон төслийн гол ба болзошгүй нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ, түүнээс урьдчилан сэргийлэх, үр дагаврыг арилгах арга хэмжээ, тэдгээрийн хэрэгжүүлэх хугацаа, зарцуулах төсөв, баримтлах эрх зүйн баримт бичиг зэргийг тодорхойлон нэгтгэж тусгалаа.

Хүснэгт 7. Төслийн сөрөг нөлөөллийг бууруулах төлөвлөгөө

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал /төгрөг/	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах төлөвлөгөө								
Эмнэлэгийн барилгын өргөтгөлийн ажлын үед ашигладагдах техник хэрэгслийн яндангаас агаарт хорт утаа ялгарч ойр орчны агаарыг бохирдуулна.	Төсөлд ашиглагдах тээврийн хэрэгслийн тохиргоо үйлчилгээг байнга хийж, утааны яндангаас гарах хорт хийн хэмжээг стандарт хэмжээнээс хэтрүүлэхгүй байх	Төсөлд ашиглагдах тээврийн хэрэгслүүдэд	-	-	Дотоод зардалаар тооцох		2024 он	MNS 5013:2009/ Бензин хөдөлгүүрийн утааны стандарт, /MNS 5013:2009/ Дизель хөдөлгүүрийн утааны стандарт
Том оврын машин техникийн хөдөлгөөн шилжилтээс тоосжилт үүснэ.	Барилга угсралтын шатанд дотоод зам дагуу усалгаа хийх	Төслийн талбайд	-	-	Дотоод зардалаар тооцох		2024 он	MNS EN 806-4: 2021 Барилга доторх унд - ахуйн ус хангамжийн системд тавих техникийн шаардлага. 4-р хэсэг: Угсралт

Барилга байгууламжийн ажлын явцад барилгын суурь ухах, ухсан шороог эргүүлэн ашиглах, овоолго, хийх машин техникийн хөдөлгөөн нэмэгдэх зэрэг үйл ажиллагаанаас тоосжилт бий болох	Барилгын суурь ухахад	Барилгын ажлын талбайн хөрс хуулалтын үед авах	Газар шорооны ажлын үед үржил шимт хөрсийг хуулах, хадгалахад тавих шаардлагын стандартыг мөрдлөг болгон ажиллах				2024 он	MNS 5916: 2008 Байгаль орчин. Газар шорооны ажлын үед үржил шимт хөрс хуулалт, хадгалалт
Замын хажуу талын шороон замын тоос, шороо, машин техникийн механик хөдөлгөөнөөс үүсэх утаа, хорт хий зэрэг нь агаарт дэгдэн салхиар хийсч зөөврөлгөдөх	Ахуйн бохир ус шугам хоолой суурилуулах явцад үүссэн тоос, шороог дарж, замыг услах арга хэмжээ авч ажиллах	Төслийн талбайн гадна дулаан бохир цэвэр усан хангамж /одоо байгаа/	Барилгын унд-ахуйн ус хангамжийн систем, мөн барилгын гадна орших боловч тухайн барилгад хамаарах зарим шугам хоолойн зураг төслийг зохиоход тавигдах тусгай шаардлага, шинээр хийх угсралт суурилуулалт, өөрчлөлт шинэчлэлт, засварын ажлын стандартыг мөрдлөгө болгон ажиллаж гарах зардлыг үйл ажиллагааны зардлаар төлөвлөх				2024 он	Барилга доторх унд-ахуйн ус хангамжийн системд тавих техникийн шаардлага. MNS EN 806-2 : 2021
Хүчтэй салхины улмаас барилгын суурь ухах явцад болон овоолгоос тоосжилт дэгдэж ажилчдын эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлөх	Тоос их хэмжээгээр байнга үүсэх орчинд ажиллах ажилчид амны хаалт зүүх, аюулгүй ажиллагааны хэрэгслээр хангах	Төслийн талбайн ажилчид	Төг	200*173	1.038.000*3 сар	3.114.000	2024 он	Ажлын байранд эрдсийн тоосны өртөлтөөс ажилтныг хамгаалахад тавигдах ерөнхий стандарт MNS 6658:2017
Барилгын үйл ажиллагаанд ашиглагдах барилгын материалыг, хаалттай газар байршуулж, тээвэрлэх явцад бүтээх	Барилгын материалын талбай, тээвэрлэлтийн хэсэгт	Төслийн талбайн барилгын материалын хэсэгт	Төг	30 $м^2$ талбай бэлдэх	1.500.000	1.500.000	2024 он	MNS 5414 : 2004 Барилгын талбайн түр хашаа Ерөнхий шаардлага
Газрын гадарга, газрын хэвлийд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах төлөвлөгөө								
Барилгын ажлын үед ажилчдын түр амрах байр, гал тогооноос	Ахуйн хатуу, шингэн хог хаягдлыг тусгайлан бэлтгэсэн	Ажилчдын түр байр	төг	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан			2024 оны барилгын ажлын үед	Ахуйн хог хаягдлыг тээвэрлэхэд тавих

гарсан ахуйн хог хаягдлаар газрын гадарга бохирдох	цэгт хадгалан тохижилт үйлчилгээний компанитай гэрээ байгуулан төвлөрсөн цэгт хаях				ерөнхий шаардлага MNS 5344:2011
Дулаан цэвэр, бохир, усны шугам хоолой суурьлуулах үед газрын гадарга, хэвлий эвдрэлд орж гадаргын хэлбэр дүрс өөрчлөгдөх	Ус дулааны шугам хоолой тавих газрыг ухахын өмнө геодизын хэмжилтын төлөвлөгөөтэй сайтар танилцах, ухах суурьлуулах ажлыг хурдан шуурхай гүйцэтгэх	Төслийн талбай	Барилгын ажлын үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгаж сайтар мөрдөж ажиллах	2024 он	БНбД 81-61-05 Цэвэр ус, дулааны шугам хоолойн ажил, БНбД 81-64-05 Бохир усны шугам хоолойн ажил
Газрын гадарга хөндөгдөх явцад үүсэх элэгдэл эвдрэл бохирдол	Шинээр өртөх, газрын шимт хөрсний үеийг зайлшгүй урьдчилан хуулж хадгалах эсхүл ногоон байгууламжид эргүүлэн ашиглах	Төслийн талбай	Барилгын ажлын үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгаж сайтар мөрдөж ажиллах	2024 он	MNS 5918:2023, "Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах. Техникийн ерөнхий шаардлага"
	Хатуу хучилтай замыг эвдэн тавих учир гарах хог хаягдлыг дор бүрэн зөөвөрлөн хаях, эргүүлэн засаж сайжруулан өмнөх төрхөд нь аваачих	Төслийн талбай	Барилгын ажлын үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгаж сайтар мөрдөж ажиллах	2024 он	
	Ашиглалтын дор өртөх газрын хэмжээг хамгийн	Төслийн талбай	Барилгын ажлын үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгаж сайтар мөрдөж ажиллах	2024 он	MNS 3297:1991, "Байгаль хамгаалал. Хөрс. Хот суурин газрын хөрсний ариун цэврийн

	бага хэмжээнд байлгах							үнэлгээний үзүүлэлтийн норм, хэмжээ”
	Шатахууны тос тосолгооны материал алдагдсан тохиолдолд цэвэрлэж хоргүйжүүлэх арга хэмжээ авах	Төслийн талбайд асгаралтын иж бүрдэл байршуулах	Төг	2ш	400.000	800.000	2024 он	MNS 5850:2008, “Хөрсний чанар, хөрс бохирдуулагч бодис,элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ”
Ургамал, хөрсөн бүрхэвчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах төлөвлөгөө								
Тээврийн хэрэгслийн техникийн шатах тослох метариалаар тодорхой хэмжээний газар бохирдож болзошгүй	Төслийн үйл ажиллагааны явцад тос, тослох материалыг аль болох ил задгай хаяхгүй арга хэмжээг авч ажиллах	Төслийн талбайн эвдрэл гэмтэлтэй машин техникийн дор бохирдолоос сэргийлэх сав байршуулах	Төг	Тал поошиг	300.000	300.000	2024 он	Хог хаягдлын тухай хууль /2017 он/, Машин техникийн тос тослох материалыг шугам хоолой суурилуулж буй газарт, солихгүй, ил задгай хаяхгүй байх
Ахуйн болон техникийн гаралтай хог хаягдлаар тодорхой хэмжээний талбай бохирдоно	Хатуу хог хаягдлыг зайлшгүй ялган сортолж зохих хэсгүүдийг (цаас, хуванцар, шил лонх, яс, төмөрлөгийн зүйл, хүнсний органик хаягдал г.м) хоёрдогч түүхий эдийн цэгт тушаах, ангилан ялгах сортлосон хэсгийг тусгай уут савand хадгалах	Төслийн талбайн үйл ажиллагааны явцад үүсэх	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөнд төсөв өртөгийг тусгасан				2024 он	Хог хаягдлын тухай хууль /2017 он/
Төслийн үйл ажиллагааны явцад	Байгуулах ажлын дуусгавраар	Барилгын ажил дуусмагц	төг	Барилгын ажил дууссаны дараа зураг төсөлд тусгагдсаны дагуу ногоон			2024 он	Барилгын гадна талбайг ургамалжуулахдаа MNS

хөрсөн бүрхэвч эвдрэлд орж ургамлан нөмрөг устана	техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлтийг стандарт болон тайланд тусгасан нөхөн сэргээлтийн аргачлалын дагуу			байгууламжийн төлөвлөгөөнд тусгах				5918:2023 Байгаль орчин. Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах. Техникийн ерөнхий шаардлага” стандартын дагуу гүйцэтгэнэ.
Барилгын дэд бүтцийн ажил хийгдэх үед шугам хоолой суурилуулах хэсэгт хөрс хуулах, ухалт хийх	Шугам хоолой суурилуулсаны дараа хуулсан шимт хөрсөөр буцааж хучих	Барилгын өргөтгөлийн ажилд нэмэлтээр хийгдэх явцад	-	Барилгын ажлын гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөнд тусгах			2024 он	
Хөрсөн бүрхэвч гадны хүчин зүйлийн нөлөөгөөр хөрс дагтарших, ургамал талхлагдах элэгдэх, эвдрэх	Барилгын материалын тээвэрлэлтийг тогтоосон маршрутын дагуу хийж, орчны хөрс, ургамлыг элэгдэлд оруулахгүй байх	Замын нэгдсэн маршрутаар тээвэр хийх	-	Үйл ажиллагаандаа замын маршрут мөрдөж ажиллах			2024 он	Хөрс хамгаалах цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хуулийн 6.1.6, 7.2.5
	Автомашины зогсоолыг тэмдэгжүүлэн байгуулах							Автомашины зогсоол MNS 5342 : 2003
Барилгын ажлын үед талбайн зохион байгуулалт муугаас төсөл хэрэгжих газрын гадарга шууд нөлөөлөд өртөх	Ажлын талбайд тэмдэг, тэмдэглэгээг байрлуулах (тээврийн хэрэгсэл зорчих, хог хаягдал хуримтлуулах цэг г.м) Барилгын материал, тэдгээрийн хураалт зэргийг эмх цэгцтэй байлгаж, хөрсний элэгдэл, эвдрэлийг бага байлгах үүднээс суурин дээр байрлуулах.	Барилгын ажлын нэгдсэн болон орох гарах хэсэгт тэмдэг тэмдэглэгээг байршуулах	Төг	4 ш	100.000	400.000	2024 он	MNS 4643 : 1998 Хөдөлмөр хамгаалал. Аюулгүй ажиллагааны тэмдэг ба дохионы өнгө
Гадаргын болон газрын доорх үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл								

Автомашины техник тоног төхөөрөмжөөс шатах, тослох материал ойр орчимд нь асгарч алдагдсанаар хөрсөнд шингэж, бага гүний уст үеүдийг бохирдуулна.	Байгаль орчинд нөлөө багатай ажиллах талаар ажилчдад таниулах ба тос, түлш асгахыг хориглох	Төслийн талбайн үйл ажиллагааны явцад үүсэх	Үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгаж сайтар мөрдөж ажиллах	2024 он	Хог хаягдлын тухай хууль /2017 он/, Машин техникийн тос тослох материалыг шугам хоолой суурилуулж буй газарт, солихгүй, ил задгай хаяхгүй байх
Эхний 1 жилд ариутгах татуургын төвлөрсөн шугамд хобогдоогүй байх тул ажилчдын ахуйн бохир усыг цооногт хуримтлуулж тухай бүр зайлуулаагүйгээс цооног халих, газрын доорх усны чанарт нөлөөлөх	Ажилчдын ахуйн шингэн хаягдлыг цуглуулах доторлогоотой бохир усны цооног байгуулах Ахуйн бохир усны цооногийн дүүргэлтийн гүн 70-80%-иас ихгүй байх үед соруулж зайлуулж байх	Барилгын ажлын үед	Дотоод үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгаж дотоод зардалаар төлөвлөх	2024 он	Ус ашиглагч иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага нь ахуйн бохир ус зайлуулах цэгээ ус тусгаарлагчаар тусгаарлаж тохижуулах журам2
Газрын доорх усны нөөцөд ачаалал үзүүлэх	техникийн шугам сүлжээ, тоноглолын чанарт анхаарч, зардал хэмнэгч төхөөрөмжүүд суурилуулах	Барилгын ажлын үед		2024 он	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 3.1.3
Цаг уурын өөрчлөлтөөс хамаарч шугам сүлжээ хөлдөх, задрах, усны алдагдал бий болох	Шугам хоолойн улирлын өөрчлөлтөөс шалтгаалах эрсдэлд хяналт тавих	Барилгын ажлын үед		2024 он	Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуулийн 8.4.4

Нийт зардал: 6.114.000

ЗУРГАА. ОРЧНЫ ТОХИЖИЛТ, ЦЭЦЭРЛЭГЖҮҮЛЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Барилгын ажил дууссаны дараа эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт, гадна талбайн тохижилтыг гүйцэтгэх шаардлагатай. Барилгын тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.25-д зааснаар “гадна тохижилтын ажил” гэж барилга байгууламжийн гаднах талбайн ногоон байгууламж, автозам, зогсоол, явган хүний зам, гарц, оршин суугчдын амрах болон хүүхдийн тоглоомын талбай, уран барилгын жижиг хэлбэр, гэрэлтүүлэг зэргийг барьж байгуулах үйл ажиллагааг ойлгоно. Барилгын гадна тохижилт, ногоон байгууламжийг зураг төсөлд тусгагдсаны дагуу төлөвлөн, гүйцэтгэж, Барилгын тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.2-т зааснаар барилга байгууламжийн гадна тохижилтын талбай, ногоон байгууламж хот төлөвлөлтийн норм, нормативын баримт бичигт заасан хэмжээнээс багагүй байна, 37 дугаар зүйлийн 37.7-д заасан Захиалагчийн чиг үүрэг нь барилга байгууламж барих, шинэчлэх, засварлахдаа гудамж, зам, талбай сэтлэх, эвдэж сүйтгэх, шугам сүлжээ шилжүүлэх, мод, цэцэрлэгжүүлэлтийг түр зайлуулбал тэдгээрийг нөхөн сэргээж, зардлыг хариуцна, 40 дүгээр зүйлийн 40.1.10-т заасан Барилгын ажил гүйцэтгэгчийн чиг үүрэг нь барилга байгууламж барих, шинэчлэх, засварлахдаа гудамж, зам, талбай сэтлэх, эвдэж сүйтгэх, шугам сүлжээ шилжүүлэх, мод, цэцэрлэгжүүлэлтийг түр зайлуулбал тэдгээрийг нөхөн сэргээнэ. Барилгын гадна талбайг ургамалжуулахдаа MNS 5918:2023 Байгаль орчин. Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах. Техникийн ерөнхий шаардлага” стандартын дагуу гүйцэтгэнэ.

Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Барилга байгууламжийн зураг төслийн дагуу ногоон байгууламжийн хэсгийг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх	Явган хүний зам болон бусад зам, талбайг Ерөнхий төлөвлөгөөний зураг төслийн дагуу тохижуулах	Зам талбай	$м^2$	Үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд цаашид тусгаж ажиллах			Угсралт дууссаны дараа зам талбайн тохижилт	Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах, техникийн ерөнхий шаардлага. - MNS 5918:2023;

ДОЛОО. ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 8.Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хүрээ	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Барилгын ажил эхлүүлэхтэй холбогдсон аюулгүй байдал							
1	Ажлын байрны осол аваар, эрсдэл	Эрсдэл өндөр ажил буюу ухалт малталт, тоног төхөөрөмж ашиглах, өндөрт ажиллах, цахилгааны ажлуудад Хяналтын инженер, гүйцэтгэгч компаниудын инженер, ажилтнуудтай хамтарч эрсдэлийн үнэлгээ хийх	Эрсдэл ихтэй хэсгүүд	4-5	ХАБЭА-н зардал	Жил бүрийн барилгын ажил эхлэхийн өмнөх бэлтгэл	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хуулийн 28.1.4, Ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцлийн үнэлгээ хийх журам 2015.11.13, А/123
2	Баримт бичгийн бүрдүүлэлт хангалтгүй байх	Гүйцэтгэгч компаниудын ХАБЭА-н бичиг баримтын бүрдлийг сайжруулахад дэмжлэг үзүүлэх, шалгах	ХАБЭА-н тухай баримт бичгийн бүрдүүлэлт	Бүх туслан гүйцэтгэгч	ХАБЭА-н зардал	Жил бүрийн барилгын ажил эхлэхийн өмнөх бэлтгэл	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хуулийн 28.1.6
3	Барилгын талбайн хяналт, зохион байгуулалт муу байх	Төслийн талбайн нэвтрэлтэд хяналт тавих	Барилгын үйлдвэрлэлийн бүрдүүлэлт	Бүх ажилчид	-	-	-
Талбайн зохион байгуулалтын ажлын хүрээнд							
1	Талбайн зохион байгуулалт алдагдах	Барилга үйлдвэрлэлийн талбай болон түр байр, хооллох хэсгийн тохижуулалт хийх	Ажилчдын амрах, хооллох хэсэг	3-4 байршил	Барилгын хөрөнгө оруулалтын зардалд хамаарна	Жил бүрийн барилгын ажил эхлэхийн өмнөх бэлтгэл	БНбД 12-01-09
2	Талбайн бараа материал хураалт зохион байгуулалтгүй байх, ажилчдад тавих хяналт сулрах	Төслийн талбай руу нэвтэрч буй ажилтан, техник хэрэгсэл, бараа материалуудад хяналт тавих, согтуурлын зэрэг шалгах	Барилгын үйлдвэрлэлийн талбай	-	-	Өдөр бүр	Зөрчлийн тухай хуулийн 5.1.1, БНбД 81-10-04*10
3	Ажлын байрны осол	Талбайн гэрэлтүүлэг,	Ажлын талбай	-	500.000	Тухайн жилийн	MNS 6423:2013

	эрсдэл нэмэгдэх	камерийн бүтэн байдал, хашааны бүрэн бүтэн байдал, орц гарц, хаалт хашилт, тэмдэг тэмдэглэгээний зохион байгуулалтыг төлөвлөлтийн дагуу хийх				барилгын ажил эхлэх бэлтгэл ажлын хүрээнд	
Галын аюулгүй байдал							
1	Галын аюулын байлыг хангаж ажлаагүйгээс эрсдэл үүсэх	Галын аюулгүй байдлыг хангуулах, галын сараа, галын хор шалгах, баталгаажуулах	Галын аюулгүй байдлын хэсэг	-	1.000.000	Галын хорны үзлэгийг сар бүр хийнэ	MNS 4244:1994
		Галын аюулгүй байдал, онцгой байдлын үед ажиллах дадлага сургалтыг зохион байгуулах		Бүх ажилчид		2024 он	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хуулийн 28.1.8
Ажилчдын эрүүл ахуйг хангах							
1	Ажичлдын мэргэжлээс шалтгаалах өвчлөл нэмэгдэх, өртөх	Нийт ажилчдыг эрүүл мэндийн үзлэгт хамруулах	Бүх ажилчид		Үйл ажиллагааны зардал	2024 он	Үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний даатгалын шимтгэлийг 1.8 хувиартөлөх ажил олгогчийн жагсаалт (Монгол Улсын Засгийн газрын 2008 оны 142 дугаар тогтоолын 2 дугаар хавсралт, 2017 оны 17-р тогтоолоор өөрчлөлт орсон)
		Бүх ажилчдыг үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний даатгалд хамруулах	Бүх ажилчид				
		Дуу чимээ ихтэй нөхцөлд ажиллах үед ажилчдад дуу намсгах чихэвч, хэрэгсэл ашиглах	Бүх ажилчид				
Цахилгаан аюулгүй ажиллагаа							
2	Стандартын шаардлага хангаагүй цахилгааны холболт хийснээр осол аваар гарах	Төслийн талбай дээрх түр тэжээлийн самбаруудын тэмдэг тэмдэглэгээ, дохио санамж, хаягжуулалт, цахилгааны холболтын схем байршуулах	Барилгын талбайн тэмдэгжүүлэлт	-	750.000	2024 он	БНбД 12-03-04 БД 43-102-07 MNS 5834:2008 MNS 4643:1998
3	Зуны аянга	Цахилгааны ерөнхий	Газардуулга	-	Үйл	2024 он	БНбД 81-87-16

	цахилгаантай үед металл хийц бүхий арматур болон бусад төмөр тоног төхөөрөмжөөр дамжин аянга цахилгааны осолд өртөж болзошгүй	самбарын газардуулгыг мэргэжлийн байгууллагаар баталгаажуулалт хийлгэх, газардуулгын акт гаргуулах			ажиллагааны зардал		MNS 5146:2002
Ажилчдыг чадваржуулах, ХАБЭА-н сургалт зохион байгуулах ажлын хүрээнд							
1	Ажилчдын ур чадвар муу байхаас ажлын байрны осол аваар нэмэгдэх	Онцгой байдлын үед ажиллах сургалт	Бүх ажилчид	-	Үйл ажиллагааны зардал	2024 он	Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, эрүүл ахуйн тухай хуулийн 28.1.8,
2	Барилга угсралтын үед шинээр орж байгаа ажилчдын ур чадвар муу байх, шинэ ажлын байранд	Ослын үед ажиллах арга хэмжээ, ослын судалгаа хийх аргачлал, хариу арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулах сургал	ХАБЭА алба	-	Үйл ажиллагааны зардал	2024 он	Хөдөлмөрийн сайдын тушаал. 2016.02.05, А/33/ Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн сургалт зохион байгуулах, шалгалт авах журам, Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн сургалтын үлгэрчилсэн хөтөлбөр
		Нийт ажилтаны ХАБЭА-н сургалт	Бүх ажилчид	-	Үйл ажиллагааны зардал	2024 он	
		Шинээр ажилд орж буй ажилтаны сургалт	Шинэ ажилтан	-	Үйл ажиллагааны зардал	2024 он	
Мэргэжлийн байгууллагаас авах сургалт							
1	Ажилчдын санамсаргүй байдлаас осол, аваар гаргах	Гал унтраах арга хэрэгсэл, галын аюулгүй байдлын үед ажиллах сургалт	Бүх ажилчид	-	500.000	2024 он	Галын аюулгүй байдлын тухай хууль, Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль
2		Онцгой байдлын үед ажиллах сургалт	Бүх ажилчид	-	350.000	2024 он	Гамшгаас хамгаалах тухай хуулийн 13.2.4
Байгалийн гаралтай аюул, эрсдэл							
1	Зуны бороо хур их үед борооны ус бууж барилгын талбайн хөрсийг угаах, барилгын суурийн	Газрын гадарга бороо, үерийн аюулд өртөхөөс урьдчилан сэргийлэх, ус зайлуулах хоолой, суваг шуудууг зураг төслийн	Төслийн талбай	-	Үйл ажиллагааны зардал	2024 он	MNS 4930:2000 MNS4931:2000

	хэсэг усаар дүүрэх аюул учирч, болзошгүй	дагуу хийх					
2	Зуны аянга цахилгаан бороны үед металл хийц бүхий тоног төхөөрөмж болон байгууламжаар дамжин ажиллагсад аянга цахилгааны осолд өртөж болзошгүй	Хамгийн өндөрлөг газарт аянга зайлуулагч байрлуулах	Төслийн талбай	-	Үйл ажиллагааны зардал	2024 он	Утсан холбооны төхөөрөмж түүн дээр ажиллагсдын атмосферын цэнэгжилтээс хамгаалах арга
3	Хавар, намрын улиралд хүчтэй салхи шуургатай үед барилгын дээвэр хийсгэх, цонх хаалга эвдрэх, цахилгааны утас тасрах, тоос шороо үүсэх зэрэг эрсдэл үүсч болно	Барилга байгууламжуудын дээврийн стандарт шаардлагад нийцсэн барилгын материал ашиглах, цахилгааны бүрэн бүтэн байдлыг хангах	Барилгын ажлын явцад	-	Үйл ажиллагааны зардал	2024 он	MNS 6303 : 2016 Дээвэр болон барилга байгууламжид хэрэглэх ус, уур тусгаарлах хуйлмал материал. Техникийн ерөнхий шаардлага
4	Болзошгүй ослын үед газар хөдлөлтөөр барилга байгууламж эвдэрч, хана цуурах	Барилга баригдах талбай нь УБ хотын нутаг дэвсгэрт хамаарах тул 7-8 баллын чичирхийллийн бүсэд хамаарна. Иймд газар хөдлөлт, чичирхийллийн тэсвэржилтийн зэргийн тооцоог үндэслэн барилга байгууламжийг барих.	Барилгын ажлын явцад	-	Үйл ажиллагааны зардал	2024 он	БНбД 22-01-01 Газар хөдлөлтийн бүс нутагт барилга төлөвлөх
							Нийт зардал: 3.100.000

НАЙМ. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 9. Түүх соёл өвийг хамгаалах төлөвлөгөө

Нөлөөлөлд өртөх түүх соёлын өв	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Төслийн үйл ажиллагаагаар түүх соёлын өвд үзүүлэх шууд сөрөг нөлөө байхгүй ч болзошгүй нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх шаардлагатай.	Соёлын өвийг хамгаалах тухай МУ-ын хууль		Бүтээн байгуулалтын үйл ажиллагааны явцад	-	-	Тухайн үед нь шийдвэрлэх	Соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль

ЁС. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

“Хан-Уул дүүргийн Тохижилт үйлчилгээний төв” ОНӨААТҮГ нь цуглуулсан хог хаягдлыг Хан-Уул дүүргийн 12-р хорооны нутаг дэвсгэрт байрлах Морин давааны төвлөрсөн хогийн цэгт хүлээн авдаг. Хан-Уул дүүргийн Морин Давааны төвлөрсөн хог хаягдлын цэг нь 1953 оноос хог буулгаж эхэлсэн 1970 оноос Хан-Уул дүүрэгтэй хамтарч ажиллаж эхэлсэн. 19 га талбайтай 2020 онд жалга дүүрнэ гэсэн тооцоо байгаа бөгөөд ихэвчлэн Хан-Уул дүүргийн хог хаягдлыг хүлээн авдаг. Морин давааны хогийн цэг нь Улаанбаатар хотын баруун урд, Сүхбаатарын талбайгаас 23 км-т Буянт-Ухаа олон улсын нисэх буудлаас 5 км зайд оршино. Засмал замаас Морин давааны хогийн цэг хүртэл 1 км орчим шороон замтай. Шороон замын гадаргуу нь хатуу хөрс тул хогны машин зорчиход хүндрэлгүй бөгөөд оршин суух бүс байхгүй. Тус хогийн цэг дээр амьдардаг хүн байхгүй ирж түүхий эд түүдэг 50 гаруй ченж байдаг.

Хүснэгт 10. Төслийн хог хаягдлын төлөвлөгөө

Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал /төгрөг/	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Барилгын ажлын үед барилгын хог хаягдлыг ил задгай байршуулснаар газрын гадарга бохирдох	Барилгын хог хаягдлыг түр байршуулах цэг байгуулах	Төслийн талбай	төг	1.500.000	1	1.500.000	2024 он	Хог хаягдлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.7, 8.1.7а, 8.1.7.б, 8.1.7.г, 8.1.9, 8.1.9.а-д
	Эх үүсвэрээс гарах хог хаягдлын кодчилсон жагсаалтад “хяналттай” болон “энгийн” зэрэглэлд хамрагдсан барилга, барилгын материалын хог хаягдлыг дахин ашиглах, дахин	Төслийн талбай	Төг	800.000	1	800.000	2024 он	

	боловсруулах хэрэгцээ, орон нутгийн шаардлагад нийцүүлэн эх үүсвэр, төрлөөр нь ангилан ялгана.							
Барилгын хог хаягдлыг тогтмол зайлуулаагүйгээс орчин бохирдох	Барилгын хог хаягдлыг тээвэрлэхэд тавигдах шаардлагыг хангаж ажиллах	Төслийн талбай	Төг	Үйл ажиллагааны хүрээнд			2024 он	Барилгын хог хаягдлыг цэвэрлэх, цуглуулах, ангилах, Тээвэрлэх, дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, устгах, булшлах журам
	Барилгын хог хаягдлыг дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах	Төслийн талбай	Төг	Үйл ажиллагааны хүрээнд			2024 он	
Ажилчдын ахуйн хэрэглээнээс гарах хог хаягдал	Хатуу шингэн хог хаягдлыг графикийн дагуу орон нутгаас тогтоосон зөвшөөрөл бүхий нэгдсэн хогийн цэг мэргэжлийн байгууллагатай гэрээ байгуулж зайлуулах	Төслийн талбай	Төг	12000	Сар бүр	1.079.520	2024 он	Хог хаягдлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.7, 8.1.7а, 8.1.7.б, 8.1.7.г, 8.1.9, 8.1.9.а-д Хог хаягдлын тухай хуулийн 10.2.1
	Ахуйн хог хаягдлыг боломжит хувилбараар ангилан ялгаж, бүртгэл хөтлөх Барилгын үйл ажиллагааны үед графикт болон өдөр тутам хийгдэх хог цэвэрлэгээний ажилд хяналт тавих	Төслийн талбай	Төг	30.000	Долоо хоногт 1 удаа	1.440.000	2024 он	Хог хаягдлын тухай хуулийн 10.2.4
	Хоол хүнсний үлдэгдэл, ногооны хаягдлыг био уутанд цуглуулж, ялзмагжуулах	Төслийн талбай	Үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгах				2024 он	Хог хаягдлын тухай хуулийн 10.2.13

	Барилгын ажил дууссаны дараа талбайн бүх хог хаягдлыг цэвэрлэж, зайлуулах, хураасан барилгын бараа материалыг зөөх	Төслийн талбай	Үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгах	2024 он	Хог хаягдлын тухай хуулийн 10.2.18
Нийт дүн: 4.819.520					

АРАВ. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Төслийн үйл ажиллагаанаас үүдэн байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг тухай бүр илрүүлэх, бууруулах, арилгах зорилгоор байгаль орчны төлөв байдал, шинээр үүсэн бий болсон нөхцөл байдалд ажиглалт, хяналт явуулах үйл ажиллагааны удирдамжийг "орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр" гэнэ. Орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөр нь Хан-Уул дүүргийн нэгдсэн эмнэлэгийн төслийн үйл ажиллагааны улмаас байгаль орчны төлөв байдалд гарч байгаа өөрчлөлтийг хянах, шинжилгээ хийх, үр дүнг тайлагнах, түүнийг хэрэгжүүлэх арга хэлбэр, шаардагдах хөрөнгө, зардал, хугацааг тодорхойлох, болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх зорилготой. Бид 2024 оны орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээ, хугацаа болон давтамжийг тусгалаа.

Хүснэгт 11. Төслийн орчны хяналт шинжилгээ хийх төлөвлөгөө

Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал /төгрөг/	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Ялгарах бохирдуулагчид: SO2, CO, NO2	Барилгын ажлын талбайд	Жилд 1 удаа буюу 6 болон 10 саруудад дээжлэлт хийж лабораторийн шинжилгээнд өгнө	2 удаа	110.000	220.000	Үйл ажиллагаа жигдэрсэн үед хийлгэх	2024 он	MNS 4585:2016,
Хөрсний өнгөн болон дээд үе давхаргын элсжилт, чулуужилт, тоосжилт зэрэг	Төслийн талбайд 1 байршилд	8 сард дээжлэлт хийх	1 удаа	100.000	100.000	Үйл ажиллагаа жигдэрсэн үед хийлгэх	2024 он	MNS 5850:2019,

морфологи тогтцын өөрчлөлтийг хянах								
Унд ахуйн уснаас дээжлэлт хийх	Төвийн шугамд холбогдсоноос хойш	Жилд 1 удаа	1 удаа	120.000	120.000	Үйл ажиллагаа жигдэрсэн үед хийлгэх	2024 он	MNS 0900:2005 (MNS 6148:2010)
								Нийт дүн: 440.000

АРВАН НЭГ. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 12. Төслийн удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв	Хэрэгжүүлэх хуваарь			Хариуцсан албан тушаалтан	Тайлбар
		2024 он				
		Сар	Сар	Сар		
Ажилчдад аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа өдөр бүр өгөх	Төслийн үйл ажиллагааны хүрээнд	Улирал бүрээр хөдөлмөр хамгааллын ажлыг бүртгэлжүүлэх			Төлөөлөгч Gai Cai	“Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, Үйлдвэрлэлийн эрүүл ахуй” MNS ISO 13688 : 2000 Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа. Эрүүл ахуй. Ажлын тусгай хувцас- Ерөнхий шаардлага
Ажиллагсадыг жилд 1 удаа эрүүл мэндийн үзлэгт хамруулах;	Төслийн үйл ажиллагааны хүрээнд	2024 он			Төлөөлөгч Gai Cai	
Тухайн жилийн БОМТөлөвлөгөөг батлагдсан журмын дагуу жил бүр боловсруулан БОАЖЯ-аар батлуулах;	Дотоод төлөвлөлтөөр	2024 он			Төлөөлөгч Gai Cai	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль

Барилгын талбайн хөдөлмөр хамгаалал, техникийн аюулгүй ажиллагааны зардал (зурагт хуудас, самбар, талбайн орчны аюулгүй байдлыг хангах саравч халхавч, хаалт г.м), - Ариун цэвэр, соёл ахуйн нөхцлийг хангах зардалыг сайтар тусгаж өгөх	Төслийн үйл ажиллагааны хүрээнд	2024 он	Төлөөлөгч Gai Cai	Барилгын тухай хууль
Байгаль орчны хууль, тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах зорилгоор байгаль орчны дотоод хяналтыг хэрэгжүүлж, илэрсэн зөрчлийг арилгуулж, бууруулж ажиллах	Төслийн үйл ажиллагааны хүрээнд	2024 он	Төлөөлөгч Gai Cai	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль
Төрөл бүрийн тайланг чиглэл тус бүр дээр нь гаргаж удирдлагуудыг мэдээллээр хангах	Төслийн үйл ажиллагааны хүрээнд	2024 он	Төлөөлөгч Gai Cai	Туслан гүйцэтгэгч компанид мөн адил сайтар мөрдүүлж ажиллах

АРВАНХОЁР. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСЭД ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 13. Төслийн нөлөөллийн бүсэд оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө

БОМТ, БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнах оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, төг	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан/ажилтан	Зохион байгуулах газар
Хан-Уул дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг төслийн БОМТ БОХ-ыг таниулах, мэдээлэх, тус багийн оршин суугчдад таниулах	Цаасан хэлбэрээр	Төлөвлөгөөт Ажлын тайлан, Биелэлтийн үр дүн, Дараа жилийн БОМТ	Жил бүрийн 10 дугаар сард	Дотоод төлөвлөлтөөр	Төлөөлөгч Gai Cai	Чайна рейлвэй ферст групп
Хан-Уул дүүргийн нэгдсэн эмнэлэгийн төслийг харьяаллын хорооны ИНХ,	Мэдээллийн илтгэл, хэвлэмэл танилцуулга	Төлөвлөгөөт Ажлын тайлан, Биелэлтийн үр дүн, Дараа жилийн БОМТ	Жил бүрийн 10 сарын 15-ны дотор	Дотоод төлөвлөлтөөр	Төлөөлөгч Gai Cai	Хорооны ИНХ-н танхимд